Nordisk memorandum for styrket sang i skolen

Anbefalinger til politikere og beslutningstakere fra Nordisk nettverk for sang i skolen

Utferdiget og signert i forbindelse med Nordisk sangsymposium i Odense, Danmark, 2026

INTRODUKSJON

Når samfunnet settes på prøve, trengs det mer enn informasjon. Vi trenger tillit, språk, fellesskap og mot til å løfte stemmene våre sammen med andre.

Sang har lenge vært en del av skolehverdagen i de nordiske landene – både som en kilde til glede i seg selv og som grunnlag for læring og danning. Det er imidlertid ikke lenger en selvfølge. En betydelig mengde nordisk forskning peker på at sang ikke lenger har en selvskreven plass i skolen, og at skolenes sangkultur og lærernes kompetanse og trygghet i å lede sang må styrkes (Nordic Welfare Centre, 2024, Johnson, 2021, Borčak, 2026, Bojner Horwitz m.fl., 2024).

Samtidig står skolen og samfunnet overfor utfordringer som gjør spørsmålet enda mer relevant. Mange barn og unge opplever ensomhet, psykisk mistrivsel og en svakere opplevelse av å høre til.

Forskning gir i dag gode grunner til på nytt å gjøre sang til en prioritert del av barns skolegang. Sang og aktiv deltakelse i musikkskaping henger sammen med barns språklige, kognitive, sosiale og emosjonelle utvikling, samtidig som kultur og kunstneriske aktiviteter kan bidra til helse og trivsel (Anvari m.fl., 2002, Fancourt & Finn, 2019, Welch & Perti, 2018).

Skolen er en helt sentral institusjon i alle barns hverdagsliv, og skal gi dem mulighet for opplevelse, deltakelse, allsidig utvikling og til å oppleve at de har en stemme som del av samfunnet. Skolen blir derfor en viktig arena for alle barns møte med sang, og for muligheten til å lære å bruke sangstemmen sin i trygge rammer.

Hvis barn ikke møter sangen på like vilkår i hverdagens institusjoner, risikerer man at tilgangen til sang blir ulik, fordi barns møte med sang da avhenger av valg og vilkår i hjemmet og fritiden. Barn som ikke møter sang i skolen, kan dermed gå glipp av en av de mest tilgjengelige formene for kulturell deltakelse, fellesskap, språklig uttrykk og estetisk erfaring.

På lengre sikt risikerer en nedprioritering av sangkulturen i skolen dessuten å svekke noe enda større. Vi risikerer å miste levende felles praksiser der barn øver seg på å lytte, samarbeide, vise mot, konsentrasjon og respekt for andres stemmer. Vi risikerer også å svekke barns tilgang til nordisk kulturarv, felles sangskatter og erfaringer med å høre til som kan bæres videre inn i voksenlivet (Theorell m.fl., 2015, Ruud, 2013).

Mer sang i skolen handler ikke om nostalgi, men om en investering i fremtiden – i barns trivsel, kulturelle forankring, demokratiske danning og samfunnets robusthet. Vi ser for oss et Norden der hvert barn blir kjent med sin egen stemme, møter andres stemmer og opplever at fellesskap er noe man kan øve på, bære og bygge: et Norden der sang er en naturlig del av barnets og skolens hverdag, lærernes profesjonelle virke og samfunnets felles kulturelle beredskap.

Derfor bør alle barn i Norden møte sang som en levende, likeverdig og tilbakevendende del av sin skolegang.

ANBEFALINGER

1. Sang for fellesskap, trivsel og læring

Alle barn skal møte sang som en integrert del av skoledagen – som en praksis som styrker trivsel, muligheter for deltakelse og fellesskap hos både barn og voksne.

Elevene skal oppleve sang som en naturlig uttrykks- og samværsform i skolehverdagen, for eksempel gjennom faste rutiner for daglig sang samt sang ved felles samlinger og begivenheter året rundt.

Dette krever strategisk lederoppmerksomhet, der sang anerkjennes som drivkraft for trivsel, fellesskap og læring, samt at det prioriteres tid og ressurser til en bærekraftig implementering i skolens praksis.

2. Styrket kompetanseutvikling for pedagogisk personale

Skolens pedagogiske personale skal ha kompetanse til aktivt å bidra til en levende sangkultur som del av skolens kultur og pedagogiske praksis – både i musikkfaget, i den tverrfaglige undervisningen og i skolens fellesskap. Elevene skal oppleve at sang og det å lære å synge spiller en sentral rolle i musikkundervisningen, samtidig som sang er en naturlig del av skolens andre fag og dermed bidrar til tverrfaglig læring og motivasjon.

Dette krever at sang og ferdigheter i å synge med barn etableres og styrkes som en obligatorisk del av lærer- og pedagogutdanningene, samt at det investeres i etter- og videreutdanning, og dermed langsiktig oppbygging av kompetanse og kapasitet på skolene.

3. Sang som kulturell verdi og danning

Sang skal anerkjennes som en sentral del av skolens arbeid med kulturell danning, identitet og verdifellesskap. Elevene skal møte et variert repertoar som både gjenspeiler kulturelt mangfold, inkludering og likestilling, og som styrker deres kjennskap til felles kulturarv. Et bevisst valg av repertoar kan bidra aktivt til skolens arbeid med å forebygge polarisering og ekskludering. Elevene skal samtidig bygge erfaring med sang som en tilgjengelig og inkluderende sosial praksis.

Dette krever politisk anerkjennelse av sangens rolle i oppbygging av kulturell forståelse og danning, samt at sang integreres i tverrgående strategier for skoleutvikling og danning – understøttet av tilgang til kunnskap, metoder og ressurser.

4. Sang, demokratisk danning og samfunnsrobusthet

Sang i skolen skal fungere som en øvingsarena for demokratisk deltakelse, fellesskapsforståelse og aktivt medborgerskap. Gjennom sang skal elevene trene empati, lydhørhet og evne til å inngå i forpliktende fellesskap, noe som kan bidra til å motvirke polarisering og styrke sosial sammenhengskraft. Elevene skal oppleve at stemmen deres har verdi, og at aktiv deltakelse bidrar til både individuell trivsel og felles ansvar.

Dette krever politisk anerkjennelse av sang som en del av skolens bidrag til demokratisk danning og kulturell beredskap, som styrker samfunnets resiliens og sammenhengskraft.

5. Nordisk samarbeid og kunnskapsdeling

Sang skal anerkjennes som en viktig del av Nordens felles kulturarv og sosiale infrastruktur, og dermed forløse potensialet for tverrnasjonal læring, utvikling og erfaringsutveksling. Elevene skal oppleve seg som en del av et nordisk fellesskap og gjennom sangens estetiske, språklige og kulturelle uttrykksformer få innsikt i hva nordisk kulturarv kan være.

Dette krever et styrket nordisk nettverk og samarbeid om sang som en del av arbeidet med barn og unge, utdanning, kultur og bærekraftig samfunnsutvikling, samt øremerkede ressurser til dette arbeidet – prioritert på tvers av departementer og velferdsområder. Gjennom nettverket skal kunnskapsdeling og utveksling av beste praksis styrkes på tvers av regionen – blant annet for å dyrke frem felles utviklingsprosjekter og styrke sangen som et utgangspunkt for den analoge, demokratiske samtalen samt den kulturelle beredskapen i en digital tidsalder.

REFERANSER

Anvari, S. H., Trainor, L. J., Woodside, J., & Levy, B. A. (2002). Relations among musical skills, phonological processing, and early reading ability in preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 83(2), 111–130.

Bojner Horwitz, E., Johnson, D. T., Lyberg-Åhlander, V., Sahlén, B., Laukka, P. & Bygdéus, P. (2024). Making space for singing in the 21st century classroom – A focus group interview study with primary school music teachers in Sweden. British Journal of Music Education, 41(2), 209–223.

Borčak, L. W. (2026, in press). *Sang i skolen. En national kortlægning*. Aarhus Universitet.

Fancourt, D. & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. World Health Organization, Regional Office for Europe. Health Evidence Network Synthesis Report 67.

Johnson, D. (2021). *Raising Voices: singing repertoire and practices in Swedish schools*. Lund: Musikhögskolan i Malmö, Lunds Universitet.

Nordic Welfare Centre/MUCF. (2024). *Nordic Youth Perspective on Mental Wellbeing*.

Ruud, E. (2013). Can music serve as a »cultural immunogen«? An explorative study. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 8(1).

Theorell, T., Lennartsson, A.K., Madison, G., Mosing, M.A. & Ullén, F. (2015). Predictors of continued playing or singing-from childhood and adolescence to adult years. *Acta Paediatrica*, 104(3), 274–284.

Welch, G.F. & Perti, C. (2018). Singing as inter- and intra-personal communication. In *The Oxford Handbook of Singing*. Welch, G.F., Howard, D. M., Nix, J. (Reds). Oxford: Oxford University Press.

Ytterligere utvalgt sangforskning:

Nordisk nettverk for sang i skolen | Musikk i skolen

Utarbeidet av styregruppen for Nordisk Nettverk for Sang i skolen:

Musikk i Skolen (NO), daglig leder, Ulrika Bergroth-Plur

Kungl. Musikaliska Akademien (SE), verksamhetsledare Barn & Unga, Ulrika Lind

Sangens Hus (DK), programleder for Sang, børn og skole, Mette Johnsen Elbeck